

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

1 Vtrum iuramenti definitio sit bona.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

FR. DOMINICI SOTO,
SEGOBIENSIS, THEOLOGI,

Ordinis Prædicatorum,

Liber Octauus de Iustitia & iure.

P R O E M I V M.

Quando primum libros istos de iustitia & iure in lucem dedimus, materiam iureiurandi, & adiurandi qua se inter illos iure optimo insinuabat, ob id missam fecimus, quod seorsum libellum paucis ante diebus de re illa ediderim. At quoniam in vulgus Latine & Hispanè illum scripsi, ob idque non omnibus scholarum nervis rem amplificavi, multi ex me efflogitarunt. ut hac secunda impressione id de integro elucubrarem: est enim res seu dignissima, his maxime temporibus quando iurandi licentia tantam peierandi consuetudinem peperit: ut iuxta Christianis enormitatem huius criminis persuadere valeas. Id quod Christianis inueteratè denigrat. Annui ergo nil uentus, si ex eodem libello quam plurima huiusmodi transcriptus. Ille enim in solum usum plebis cedere potest. Cogitavi ergo libellum septimum de cambijs, qui breuissimus erat in sexto de usuris ponere, ac post septimum de voto, octauum usum de iureiurando & adiuratione collocare. Ordinum unum. D. Thom. ut haecenus feci prosecutus.

QVÆSTIO PRIMA, DE IVRAMENTO.

S. Thom. 2. 2. quæst. 89.

ARTICVLVS PRIMVS.

Iurum iuramenti definitio, sit bona.

QUÆSTIONEM de iuramento in decem articulos distribuit Sanctus Thomas, quorum primò quaeritur quid sit, secundo sit ne licitum, & cetera alia quæ suo ordine patebunt. Vbi forsitan quis illico ordini obijciat, primum fuisse quaerendum, ut Philosophus 2. post admonet, primum iuramentum sit, quam quid sit. Respondetur autem in moralibus idem esse quaerere, an res sit, & an licita sit. quæ quidem quaestio praesupponit quid sit: ex notitia enim eius scire potest, an licitum sit. Merito ergo primum de definitione quaeritur iuramenti. Ad quam quaestionem D. Thom. quatuor conclusionibus respondet. Prima, iurare est Deum in testimonium assumere. Et dicitur iuramentum ob id quod sit quasi pro iure introductum. Alii autem iurare esse Deum in testimonium vocare, sub quibus verbis D. Thom. quaestionem proposuit. Et sumitur ex quodam sermone Augustini de periurio, qui est inter sermones de verbis Apostoli 2. super verbis Iacob 5. Nolite iurare &c. Vbi ait quid est iurare per Deum, nisi restis est Deus? Verum iuramentum D. Thom. ad prohibitionem diuinam alludens, ne nomen Dei in uanum assumamus, cordarius pro-

iuo.

inuocare, dixit, assumere. Probatio autem conclusionis sumitur ex fine & causa iurandi. Iuratio namque est veritatis confirmatio in rebus moralibus, quæ in particulari contingunt iuxta illud Apostoli ad Hebræos sexto. Omnis controuersia finis ad confirmationem, est iuramentum: huiusmodi autem confirmatio certa esse nequit nisi Deus in testem aduocetur: ergo iurare est Deum in testem assumere. Secundæ autem præmissæ ratio est, quod in scibilibus, quæ in ratione posita sunt, confirmatio veritatis procedit ex his, quæ sunt naturaliter nota: atque adeo illis neque testibus neque iuramento opus est. In moralibus verò quæ contingunt sunt atque adeo nimium varia, non potest res ratione constaberi. Sed opus est testibus. Testimonium autem humanum duplici de causa fallax est: nempe & ex vitio voluntatis hominis, qui contra id quod mente sentit, ob malitiam pronuntiare potest: & ex defectu intellectus: quia ob ignorantiam sæpe de occultis, & de absensibus fallitur. Cum ergo his de causis omnis homo sit mendax, dictorum veritas solo Dei testimonio satis confirmatur. Id quod Apostolus loco modo citato admonet dicens, Homines per maiorem se iurant. Hinc ergo perspicacior definitionem scolastico more hanc eliciamus. Iuramentum est dictio per diuinam attestationem confirmata: ut dictionis nomine, affirmationem & negationem complectamur: Dei vero appellatione, res quoque diuinas nempe creaturas in ipsum relatas. Enimvero qui per creaturas iurat, nomen aliquod illis inesse profitetur, siue falsum, ut idololatras, siue verum: ut orthodoxi, quod Deum in creaturis existere profitemur. unde iusurandum ait de officijs Cicero est affirmatio religiosa. Et Aristoteles etiam in Rethorica ad Alexandrum, iusurandum est, cum diuina veneratione dictio, probationis expertis Dictionis nomine affirmationem complexus est negationem. Adiecit autem, probationis expertis, hoc est, quæ alia probatione caret: nimirum, ut naturam penitus iuramenti parefaceret: quod utique citra necessitatem, ubi res aliter probari non potest, non est licitum. At quantum ad etymologiam, iusurandum a iuro dicitur: ob id forte (ut Augu. in citato sermone insinuat) quod qui iurat ius veritatis Deo reddit: iuxta illud Euangelij, reddes Domino iuramentum.

puta honoris ius: quippe cui vultu ipsissima veritati proprie competit: deorum omnium & conuentorum veritatem suo testimonio constabere. Quamuis fortasse rei gratia applaudit quod hic D.T. docet: nempe iusurandum ob id a iure dici, quod pro iure sit introductum. Id enim quod iuratur pro lege habendum est, ac veluti ius ipsum sanctè seruandum. Id quod verbum Pauli denotat, dicens: iuramentum esse finem omnis controuersia, ac si lege esset sancitum. Quare iura post præstitum iuramentum nullam aliam inquisitionem permittunt: iniuria enim aliqui irrogaretur Deo.

Secunda conclusio S. Thom. est diuina testimonium quandoque per iuramentum ad asserendum præsentia uel præterita inducitur: quandoque uero ad confirmandum id quod in futurum promittitur. Quorum prius dicitur iuramentum asseritorium posterius uero permissorium. Res est quæ suis ipsis nominibus sit clara. Quod si aliquas nonnunquam iuramentum asseritorium esse respectu futuri, ut cum quis iurat, cras fore, ut pluat. Respondetur S. Thom. locum secundum iuramenti naturam. Haud enim futurum contingere asserendum est, nisi quatenus in suis causis iam est notum, ut cum quis iurat se facturum quod proposuit facere: iuramentum uero leue, & temerarium etiã de futuro potest esse asseritorium.

Tertia conclusio. Ad ea quæ sunt necessaria, perque rationem inuestiganda non inducitur iuramentum: & est intelligenda conclusio in sensu prohibitorio. Quasi dicat illa non licet iuramento confirmare. Derisibile enim videtur. Imò, ut infra patebit vitium est, si quis in disputatione scilicet opinionem suam, ubi ratio non occurreret, iureiurando confirmaret. Quocirca non accipit necessaria pro his solis quæ euidencia sunt. Nam in speculabilibus altera pars contradictionis semper est necessaria ut altera sunt paria uel non licet neutra sit nobis euidens quare vitiosus iures peccat, atque adeo si iures quantitatem rem esse a substantia differentem alia ue quamlibet opinionem. Alia conclusio adhibetur in solutione tertij & ideo suo ordine uidenda sunt argumenta. In primo exponit particulam definitionis, assumere Deum. Non enim quicumque testimonium Dei adducit, iurat: ut concio-

Testimonium humanum fallax.

Definitio iure iurandi.

Cicero Aristot.

Iusurandi etymologia.

SOTO
de iure
Legibus
DII
13

maiores & prelectores & disputantes cum testimonio sacra citant non iurāt: eò quod testimonio illa Deus sua sponte dedit ad suas asserendas veritates. Quare cunctas illas, nihil aliud faciunt quam referre Dei asserita. Iurare autem est illum in testem asserionum nostrarum implorare. In solutione secundi exponit illam particulam euangelij Mat. 5. Reddes altissimo iuramenta tua. Videtur n. iurans nullum ius Deo reddere. Respondet ergo dupliciter: vno modo, qd dicitur ius Deo reddere qui iuramentum implet: nam illi suam fidem obstrinxerat, & potest etiam hoc in iuramento asseritio intelligi: quando quis verum asserit. Secunda vero expositio est ad rem magis accommodata, nempe quod qui iurat, eo ipso quod iurat, ius hoc est honorem Deo debitum illi reddat, videlicet eum agnoscendo & confitendo infalibilem esse veritatem. Quocirca Hieron. 3. Deus de filijs Israël conquerebatur, quod tum deliquissent, iurassentq; in his qui non erant dei, id est honorem iuramentorum sibi proprium in deos falsos transfulissent. Tertium deniq; argumentum est. Aliud est officium iudicis, aliud verò testis. Sed quandoq; iurando imploratur iudicium potius diuinum, quam testimonium, vt eum execratoria iuratio qualis est illa Psal. 7. Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Respondet autē quarta conclusio duplex est iuramentum, scilicet simplex, vt quando seu Deus seu creatura simpliciter vt testis ascur, vt Deus est mihi testis, per Deum &c. Alterum verò execratorium, quod etiam dicitur imprecatorium, cum adducitur in testem & pariter in vindicem, vt tanquam iudex vindictam falsitatis sumat, ut dispeream si nō ita sit, que quidem etiam forma iurandi antiqua fuit, vt 2. Reg. 3. Hoc faciat mihi dominus & hac addat; & quod vtrunq; sit iuramentum hinc patet, quoniam cū Deus in testem adducitur, vt reuelator veritatis. Hanc verò reuelare potest aut simpliciter internè, aut exterius eum puniendo, qui mentitur. Quare & hoc quoque est iuramentum. Et ad hoc reducitur quando imploratur vt præmiator veritatis. Vt si dicas, sic me Deus adiuret, sic vitam meam seruet &c. Nam hic subintelligitur pars aduersa. Alioqui Deus me perdat &c. Ad ho-

rum pleniorē intelligentiam colligendum imprimis nobis est, quibus modis cōtingat iuratio vbi primum asseritum sit. Nulla dictio simplex seu affirmatio sit, seu negatio, quæ præ se non fert testimonij, aut execrationis imaginem, est iuramentum. Simplicissima verò omnium est illa Matthæi 5. nobis admonita, est est, non non. Quod est dicere ad id quod est, respōdere affirmando est, & ad id quod non est, negando. Vide quam candidas, quamque sinceras. Christus voluit nostras esse asseritiones. Duabus n. minimis syllabis admonuit esse explicandas. His n. verbis omnia expressit: Interrogat fecerimne, aut dixerim? respondendum m. hi. feci, aut non feci, dixi, aut non dixi. Imò & verba excusare possumus dicendo, sic, aut non. Simplex etiam asseritio censetur si aduerbium aliquod aut nomen adiungatur, quod nihil asseritionis, aut negationis mutat: vt si dicas, verè, in veritate, certè, profectò, sanè, & id genus reliqua nullum reuertat iuramentum. Item si dicas, in fide mea, aut in fide ingenui viri, aut in bona fide nihil iuras, quia non asseris fidem in testem. Sed sensus est, te secundum fidem loqui, quæ in dictis & conuētis seruanda est. Secus si dicas, per fidem Dei aut Christi: Nam tunc iuras per sacrum, sicut per euangelium; quāuis fortan, si diceres: in fide boni Christiani aut religiosi, nō esset iuramentū, sed sensus esset, te id pronunciare secundum fidē humanam, quam bonus Christianus seruare debet. Sunt autē verba non bene sonantia maximè in viris religiosi. Quando verò adhibetur, per, vt si dicas, per meā fidē, videtur inde species conflare iuramēti sicut per meam animam, aut per meam vitam. Idem discrimen apparet si dicas in meā cōscientia, aut per meam conscientiam. Idem n. censetur in meā conscientia, ac si dicas, id aio quod sentio: sed cum addit, per videatur acculatiuus formam testis inducere, ob idq; uiris timorati animi ab his omnib. abstinendum est. Et præsertim religiosi ab eo quod alunt per habitū D. Francisci, aut D. Dominici. est. n. iuramentum tum nobis indecorum, tum & audientibus assonum. Per hæc autem de cæteris censendum. Secundò ad dignoscendas iuramentorum differēntias notandum triplici ex capite variari. Primum ex parte obiecti diuiditur in iura-

Quibus modis cōtingit iurari.

Verè, in veritate &c.

Triplici ex capite variari. Primum ex parte obiecti diuiditur in iura-

Soto, de iust. & iur. A a a asser.

Reddes Altissimo iuramenta tua.

Quarta conclusio.

asserorium (ut dictum est) sub quo intelligitur negatiuum & promissorium. Secundo ex parte illius per quem iuratur diuiditur in iuramentum per Deum & iuramentum per creaturas: quod ut art. 6. latius patebit fieri potest uel blasphemè, ut iurare per Herculem, per Ioue aut per Solem e ratione qua idololatrarum creaturas pro Deo colunt: uel catholice sicuti per sanctos per euangelia aliaue creaturas in Deum relatas. Atque hic modus iurandi per creaturas potest fieri aut per simplicem attestationem ut in exemplis modo positis, aut per execrationem iudendo creaturam iudicio & vindictæ Dei, si aliter est. Quemadmodum Genes. 42. legitur patriarcham Ioseph iurasse per salutem Pharaonis. Et homines seu per proprias, seu per charorum simili schemate iurant. Sed de his artic. 6. Tertio denique variantur iuramenta per varias formas & exempla iurandi. Primum quippe, idemque vetustissimum iuramentorum exemplar fuit olim lege veteri celebratum uiuit Deus: aut, uiuit Dominus. Id quod Deus ipse docuit illam gentem, tum suo exemplo, tum etiam lege. Iurauit enim ipse Nu. 21. uiuo ego, & ita precepti Moysi renuntiare populo, uiuo ego dicit Dominus. Deinde per Hier. ca. 4. iurabis, uiui Deus. Fuit namque hoc ius iurandi specimen tunc temporis ad abominandum abolendumque Eanicorum iuramenta apposuissimum. Iurabant quippe aut per elementa aut in anima saxa, aut per Iouem & id genus homines uita defunctos. Vnde Danielis ultimo. Nunquid est Bel Deus uiuens? cum tamen ille qui in testem ascitur, præsens esse debeat, idemque rei confessus, quæ iuratur. Idem ergo est, uiuit dominus, ac si dicas, illum, in testem assero, qui non modo uitam uiuit immortalem, sed ubique adest: neque tantum iurantis uerba audit uerum & intima cordis inuenitur: qui ideo neque decipi potest, nec uult quenquam seducere. Ad hanc formam reducuntur dicere, Coram Deo loquor, ut Paulus ad Galat. 1. & Deus scit. Quamuis istæ possunt accipi & denunciantur & inuocantur. Et quidem priori modo non sunt iuramenta, sed sensus est, Ego sic aufero, sed tamen uerba mea Dei scientia submittit. Ipse enim quid uerum sit nouit. Quare in uiris timorati animi

ubi dolus adest, non est iuramentum. Si autem inuocantur, dicatur diuinam scientiam in testimonium inuocando, ut si dicas, Deus scit quod non mentior, iuramentum est. Sicut illud Pauli, Ecce coram Deo, quia non mentior. Quocirca illud Petri, Ioannis 21. Tuscis domine, quia amo te, formam profectò habet iuramenti petinde ac Deus scit. Quamuis si tantum respondisset: Tu scis, sensus esset: Tu scis an aniem te, quod non esset iuramentum: cum aut asserendo dixit, Scis quia amo te, uisus est Christum in testem protulisse. Secunda post hanc formam iurandi est, testor Deum, aut, testis mihi est Deus. Quæ uisus est ad Roman. Paul. atque hæc expressius refert naturam iuramenti; est siquidem iurare (ut supra dicebamus) Deum aut diuisa in testes citare. Atque ad hanc formam reducitur illud ad Roman. 9. ueritatem dico in Christo Iesu & non mentior. Tertia forma fit expressio uerbo iurandi, ut iuro Deum, & per Deum, ut Genes. 22. Per memetipsum iurauit aut sub tacito uerbo, proferendo solam propositionem, ut si dicas, per Deum, per sanctos, & per euangelia: sic & sic est. Quia uerò absque ulla uerborum prolatione, cum quis rogatus ac iussus, manu crucem aut euangeliorum uolumens arripit intendens an uenisse iurare uera iurat. Sunt præter ea figure alie, & phrasæ, quæ uulgus trutinæ iuramentorum testimonia: cum sint multo peiore nomine dignæ. Vi uoueo Deo: Deum fit per modum iurantis, est. n. abusus uotum pro iuramento uisum pare Deum pœniteat, aut Deo indolat, non credo, discredo, atque id genus alia, quæ diuersis nationibus diuersa sunt in usu. Sunt non iuramenta tantum, sed aperte blasphemie. De quibus questione secunda copiosius dicendum est. diuiduntur autem iuramenta uel ex parte causæ in liberum & coactum illud quod sponte fit, hoc autem per vim. Item in iuramentum prudens & incautum illud, scilicet quod a prudentia proficitur, hoc autem ex imprudentia, ut si rem uel absque iustitia iuras uel absque iudicio. Item ex parte effectus, ut in sacerum quod in bonum fit, & dolosum quod fit ad decipiendum, de quibus omnibus suis locis nidebitur. Nunc tamen interim circa has diuisiones dubium facile

Genes.
42.Viuit
Dñs.

SOTO
de iustitia
Legibus
DII
13

est suboritur. Vtrum iuramenta assertorium, & promissorium sint eiusdem speciei. Apparet enim pars negatiua vera, propterea quod asserere & polliceri abque iuramento diuersæ figuræ sunt & speciei. Itemque dubium ratio offert de simplici & execratorio. Nam qui execratur, malum sibi iudicio Dei imprecatur. Ad vtrumque tamen breui responso eodemque bimembri sit satis. Respondetur namque si ratio iurandi per se in omnibus consideretur eiusdem esse omnia speciei: Deum enim in testem implorare siue in assertionibus siue in promissionibus fiat siue in execrationibus eadem est iurandi species, quia idem est testis & testimonium. Differunt tamen accidentiè, hoc est ratione materiei, quæ per se alio genere differunt, vt pollicitatio & assertio, si enim animal per album diuidas & nigrum, licet per se duæ sunt differentia coloris, sunt tamen genere animalis accidentaria. Secundum dictum sit quod quamuis simplex iuramentum, & quod sit execratorium eiusdem sint speciei, nihilominus aut virtus aut vitium iurandi alteri seu virtuti seu vitio imperat, sicuti vbi quis ob machiam suatur. Quare qui in se execratorie iurat imperat virtuti maledictionis supra se, & qui perperam iurat imperat eidem vitio. Est enim execrari horrore & abominationi rem habere: significat ergo qui per execrationem iurat ad eò mendaciam abominari, vt si mentatur rem horrendam sibi optet accidere. Et ad hoc etiã reducitur, vt supra dicebamus imprecatio benedictionis. Sic me Deus adiuet &c. quæ abusiue dicitur execratio propterea quod videtur illam à contrario sensu includere.

ARTICVLVS II.

Vtrum iurare sit illicitum.

Habito quid sit iurare, subsequitur inquisitio vtrum sit licitum. Et respondet D. Thom. duabus conclusionibus. Prior est. Iuramentum secundum se est licitum & honestum. Id quod duplici ratione probat, videlicet ex origine, vnde sit honestum, quoniam ius iurandum or-

tum ex catholica fide habuit, qua homines credunt & profitentur Deum infallibilem omnium habere veritatem & provisionem. Secundo ex fine vnde sit licitum, quia inductum, vt ait Hebræos 6. Paul. est vt sine litibus imposito homines in pace & tranquillitate viuat. Secunda conclusio: Iuramentum ob malum vsum, id est quia si sine necessitate & cautela sit in malum cedit. Primum quia irreuerentia sit Deo ex leui causa cum in testem adducere. Secundo quod ea iurandi consuetudine periculum peierandi creatur, ob id quod homo facile verbo delinquit. Vnde Iac. 3. si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Vnde & Eccles. 23. dicitur iurationi non assuescat os tuum multi enim casus in illa. Hic primum omnium notandus est sensus primæ conclusionis, iuramentum secundum se est licitum & honestum. Videtur enim sibi post contradicere art. 5. vbi admonet idcirco non esse appetendam iurationem, quod non numeratur inter ea que sunt per se appetenda. Atque adeo docet non esse per se virtutem, sed ratione necessitatis. Responso tamen est, quod secundum se, aliter hic quam illic vsurpat. Hic enim idem est iuramentum secundum se, quod consideratum vt abstractum ab v su hoc vel illo. Illic autem idem est quod consideratum seclusa necessitate. Sunt enim aliquæ virtutes quæ per se seclusa aliæ necessitate habent speciem boni, vt charitas, religio &c. Aliæ verò quæ seclusa necessitate per se non essent virtutes. Vt penitentia, quæ nisi peccatum ingruisset in orbem, non esset virtus. Et tale est iuramentum, vt illic explicabitur. Secundo, meminisse oportet hæresim fuisse, vt lib. 3. distinctio. 59. refert Bonauentura Manichæorum: quamuis Guid. Carmelita, non nisi Vualdens. eam impingat nullo latens esse licitum iurare. Quippe quod à Christo Matth. 5. prorsum interdictum aiebat, est tamen manifestissimus error. Cui quidem in primis reclamation testimonium Deut. 6. quo D. Thom. priorem conclusionem affirmat. Dominum Deum tuum timebis, & per nomen eius iurabis. Nam et si imaginem potius permissionis, præferat quam præceptionis, est nihilominus vera permissio tanquam rei licitæ, ac si dixisset: Non tibi simpliciter iurare iu-

Secundum.

Duplex virtutum genus.